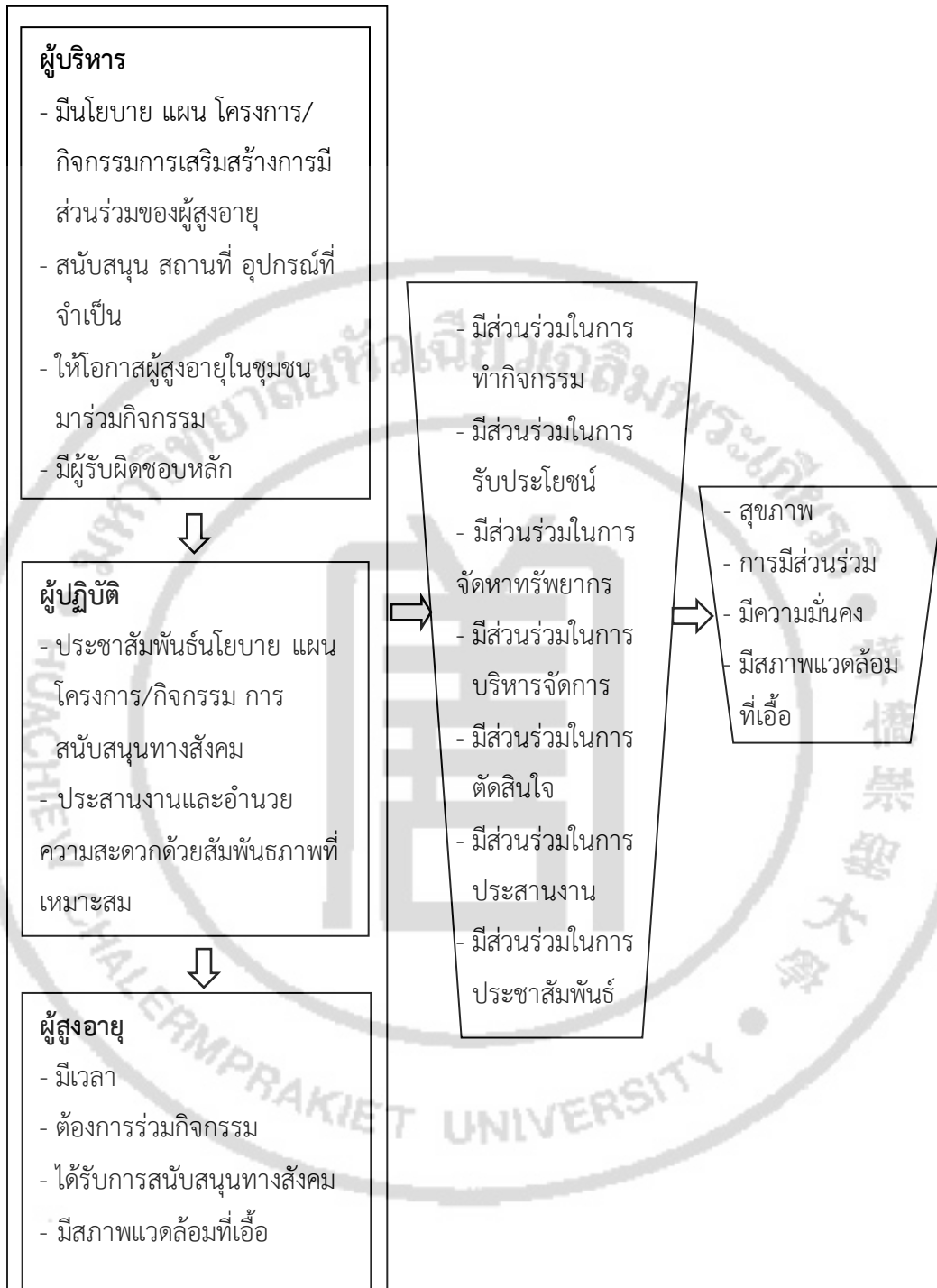


จากตารางดังกล่าวพบว่า การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ มีแผนและโครงการที่มีผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายในการมาร่วมกิจกรรม ให้โอกาสผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรม และสนับสนุนสถานที่ อุปกรณ์ อำนวยความสะดวกในการเดินทาง ได้แก่ ปรับปรุงถนน ลดระยะทางการเดินทาง โดยจัดสถานที่ทำกิจกรรมไปอยู่ใกล้บ้าน มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบหลักทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลนโยบาย แผน และโครงการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ประสานงานกับผู้สูงอายุ เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็น วิทยากรในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ด้วยสัมพันธภาพที่ดี เมื่อผู้สูงอายุที่มีเวลารับทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการ กิจกรรม อีกทั้งการสนับสนุนที่จะได้รับ พร้อมทั้งมีเวลาว่าง และต้องการร่วมกิจกรรม อีกทั้งรับรู้ว่าจะสามารถกำหนดกิจกรรมตามบริบทของตนเองเป็นการจูงใจให้ผู้สูงอายุจัดการให้ตนเองสามารถมาร่วมกิจกรรมในบริบทต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับตนเอง ได้แก่ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมีส่วนร่วมตัดสินใจ มีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร มีส่วนร่วมประสานงาน มีส่วนประชาสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ผู้สูงอายุเกือบทุกคนบอกว่าสุขภาพดีขึ้น ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้น ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้มากขึ้น ดีใจ และภูมิใจที่ได้ร่วมกิจกรรม และรู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้น ทำให้ทุกคนมีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่อเนื่อง อีกทั้งมีเพื่อนมีเครือข่ายให้ได้มีโอกาสเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังได้รับรู้ถึงความมั่นคง จากการที่มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความรู้สึกว่าคุณภาพแวดล้อมเอื้อต่อการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น จากการมีความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น จึงสามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข พอสรุปโดยเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

**แผนภูมิที่ 8** สรุปการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ 3 พื้นที่



## ตอนที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง

### 4.5 รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง ตำบลสำนักบก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยได้นำผลการถอดบทเรียนโดยการศึกษาเอกสาร และการสนทนากลุ่มของพื้นที่ต้นแบบทั้ง 3 พื้นที่ในตอนต้นที่ 1 มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ในระดับจุลภาค ด้วยการวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis) ดังนี้ 1) ทำความเข้าใจและจับประเด็นหลัก 2) วางเค้าโครงข้อมูล 3) แยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูล 4) ค้นหาบริบท และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง 5) เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อหาแบบแผนและความหมาย และ 6) สรุปสาระหลัก และพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลังนำเสนอในการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีผู้เข้าร่วมจำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสำนักบก ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ผู้ปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์จังหวัดชลบุรีผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้สูงอายุในตำบลสำนักบก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง ตำบลสำนักบก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้ผลดังนี้

#### 1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตำบลสำนักบก อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นตำบลที่อยู่ชายเขตระหว่างอำเภอเมืองชลบุรี กับอำเภอพานทอง และอำเภอบ้านบึงทิศเหนือติดต่อกับตำบลหนองตำลึง ตำบลดอนหัวฬ่อ และตำบลนาป่าทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหนองซำซากทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบ้านไผ่ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลนาป่ามีผู้สูงอายุจำนวน 574 คน เป็นชาย 242 คน เป็นหญิง 332 คน แบ่งการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 – หมู่ 6 ได้แก่ 1) บ้านห้วย 2) บ้านบน 3) บ้านหนองน้ำซอน 4) บ้านหนองศรีสงวน (บ้านห้วยตะคุก) 5) บ้านไร่ และ 6) บ้านหนองกระต่าย

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีกิจกรรมประจำ แต่จะทำงานตามที่สนใจตามโอกาส และงานบ้าน มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม เวลามีกิจกรรมอะไรแจ้งไป ทุกคนก็ยินดีมาร่วม

#### 2) รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเริ่มจากการเตรียมความพร้อม 3 ประเด็นตามข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการถอดบทเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร 1) มีนโยบาย แผน กิจกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ 2) สนับสนุน สถานที่ อุปกรณ์ที่จำเป็น 3) เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุในชุมชนมา กำหนด และร่วมกันทำกิจกรรมที่กำหนด 4) มีผู้รับผิดชอบหลักในการประชาสัมพันธ์นโยบาย แผน กิจกรรม การสนับสนุนประสานงานและอำนวยความสะดวกด้วยสัมพันธภาพที่เหมาะสมให้กับ

ผู้สูงอายุที่มีเวลาและต้องการร่วมกิจกรรม โดยได้รับการสนับสนุนทางสังคมปรับปรุง จัดหา สภาพแวดล้อมที่เอื้อ

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าการเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมมีดังนี้

2.1) บทบาทผู้บริหารในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุจากการสนทนากลุ่ม ได้กล่าวถึงการดำเนินการในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุตั้งข้อความที่ว่า

“.....เห็นด้วย ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน แต่ควรเป็นนโยบายที่บูรณาการกับ หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องส่วนกิจกรรมก็เป็นกิจกรรมที่คิดกันเอง โดยมี เจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน สนับสนุนมีการจับกลุ่ม รวมตัวในงานต่าง ๆ เช่น สร้างสวนผัก ก่อรูปกิจกรรมตามภูมิปัญญาแล้ว การประชาสัมพันธ์น่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำผู้สูงอายุ หอ กระจายเสียงให้ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้รับรู้ ว่ามีกิจกรรมอะไร คนที่สนใจจะ ได้มาสมัคร รายละเอียดต้องชัดเจน.....”

สมาชิก Focus group ลำดับที่ 3 25 ก.พ. 2564

“.....หากมีความต้องอะไรให้สนับสนุนยินดีให้การสนับสนุน ซึ่งในการจัด กิจกรรมของ อบต.มีอาคารเอนกประสงค์ หรือหอประชุมที่โรงเรียน สำนักบก.....”

สมาชิก Focus group ลำดับที่ 1 25 ก.พ. 2564

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ได้เห็นว่าผู้บริหารตำบลสำนักบก มีบทบาทดังนี้

(1) กำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ และให้มีการดำเนินกิจกรรม ของผู้สูงอายุ

(2) ให้การสนับสนุน สถานที่ ถนน อุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็นในการทำกิจกรรม วิทยากร ในการให้ความรู้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ ความรู้ในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ความรู้ในการดูแล สุขภาวะ ความรู้ด้านเทคโนโลยีในการใช้อุปกรณ์สื่อสาร

(3) ให้โอกาสผู้สูงอายุในชุมชนกำหนดกิจกรรมเอง และส่งเสริม สนับสนุนให้ร่วม ทำกิจกรรมที่กำหนดขึ้น ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามมติกลุ่ม

(4) มีผู้รับผิดชอบหลักทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ประสานงาน และอำนวยความสะดวก การดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุ

2.2) บทบาทของผู้ปฏิบัติงานในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุจากการสนทนากลุ่ม ได้กล่าวถึงการดำเนินการในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ดังข้อความที่ว่า

“.....ใช่ค่ะ...มีอะไรก็มาบอกเรา เดี่ยวเราจัดการให้ อยากรีเียนอะไรก็บอก เราจัดการให้ ทาง พ.ม.เขาก็ยินดีช่วยกันเต็มที่ ส่วนเรื่องถนน อบต. มีแผนอยู่แล้ว ก็จะเริ่มทำไปเรื่อย ๆ...”

สมาชิก Focus group ลำดับที่ 5 25 ก.พ. 2564

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ได้เห็นว่าผู้รับผิดของงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ มีบทบาทดังนี้

(1) ประชาสัมพันธ์นโยบาย กิจกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุในชุมชนทราบโดยประธานชมรมผู้สูงอายุ และหอกระจายข่าวของชุมชน

(2) ประสานงานการปรับปรุง จัดเตรียมสถานที่ ได้แก่ ปรับปรุงสถานที่ให้สะดวกและใกล้กับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ได้แก่ ศาลาวัด ศาลากลางหมู่บ้าน บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อลดการเดินทาง ง่ายต่อการรวมกลุ่มในช่วงการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโควิด-19 ปรับปรุงถนน เพื่อให้สะดวกในการเดินทางด้วยตนเองของผู้สูงอายุ อีกทั้งจัดหาอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็น ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้สูงอายุ ประสานกับเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์จังหวัดชลบุรี เพื่อสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ เพิ่มความสามารถ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่พร้อมในการนำภูมิปัญญาที่มีอยู่มาทำกิจกรรม โดยเตรียมวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการทำกิจกรรมมาให้ความรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมทั้งประสานงานทาง รพ. ส่งเสริมสุขภาพตำบลสำนักบก มาให้ความรู้และดูแลสุขภาพ จัดการวิทยากรมาให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ และความรู้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น

(3) อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องด้วยสัมพันธ์ภาพที่เหมาะสม

บทบาทของผู้สูงอายุ จากการสนทนากลุ่ม ได้กล่าวถึงการดำเนินการในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ดังข้อความที่ว่า

“.....เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้านหาจุดเน้นของชุมชนหรือให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว สร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีชื่อเสียง สร้างเป็นร้านค้าชุมชน ทุกคนช่วยบริหารจัดการร้านค้า ตั้งเป็นองค์กร..... เป็นกิจกรรมร่วมที่ต่อเนื่อง เผยแพร่ความรู้สู่วัยต่างๆ เพื่อสร้างและสืบสานภูมิปัญญา เป็นจุดเด่นของชุมชนเรา.....”

สมาชิก Focus group ลำดับที่ 4 25 ก.พ. 2564

“.....กิจกรรมดำเนินไปสัก 2-3 ครั้ง ก็รวมเป็น event ใหญ่สักครั้งในการดำเนินกิจกรรม หรือหลังทำกิจกรรม ก็มีการรวมตัวคุยกันเพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกเป็นเจ้าของ และสร้างแกนนำของแต่ละกลุ่มให้แตกต่างกันมาอยู่รวมกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สืบต่อภูมิปัญญา และเพิ่มความมีคุณค่าของผู้สูงอายุ เช่น เล่าเรื่องสู่หลานฟังมีกิจกรรมเสริมเพื่อเน้น ไม่ล้ม ไม่ลืม กลืนอร่อยมีการหา ชักชวน ชักนำผู้สูงอายุมาร่วมต่อเนื่อง ลักษณะกิจกรรมไม่มุ่งวิชาการ...มุ่งสร้างพลัง สร้างแรงบันดาลใจสร้างรอยยิ้มเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเสนอโครงการใหม่ต่อเนื่องพาเที่ยว ท่องไปตามเครือข่ายอื่น ๆ เอาผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาของเราไปเผยแพร่ด้วย เป็นการหาเครือข่ายไปในตัว.....”

สมาชิก Focus group ลำดับที่ 3 25 ก.พ. 2564

“.....แรก ๆ เราก็ลองคิดทำขนมกันไปก่อน ขนมเรามีชื่อเสียงนะคะ และก็ตอนนี้ไม่มีใครทำขายแล้ว จัดเป็นขนมโบราณ ๆ เอามาทำก็ดีนะ แล้วต่อไปมีอะไรอยากทำ มีความสามารถอะไร หรือไปอบรมแล้วอะไรอยากทำก็เอามาทำหลายๆอย่าง หรือเลือกใหม่ก็ได้ ทางพัฒนาสังคม มีกิจกรรมอะไรน่าสนใจไหมคะ พอเราตั้งกลุ่มแล้วบ้างจะไปเชิญมาสอนพวกป้า ๆ นะคะ...”

ผู้แทนผู้สูงอายุหมู่ 2 ตำบลสำนักบก 25 ก.พ. 2565

ผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ต้องการมาร่วม ยกเว้นส่วนน้อยที่มีงานทำอยู่ประจำแล้ว ดังนั้นเมื่อผู้สูงอายุที่มีเวลา และต้องการร่วมกิจกรรมรับทราบข้อมูลได้ตัดสินใจร่วมทำกิจกรรมโดยมีบทบาทที่แตกต่างกันบ้าง เหมือนกันบ้างตามความรู้ความสามารถที่มีอยู่เดิม ดังนี้

(1) มีส่วนร่วมบริหารจัดการผู้สูงอายุได้เสนอตั้งคณะกรรมการบริหารการดำเนินกิจกรรม โดยกำหนดให้ประธานชมรมผู้สูงอายุเป็นประธานกรรมการ และมีผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านเลือกผู้แทนมาร่วมเป็นกรรมการ บริหารจัดการให้กิจกรรมที่กำหนดดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการกำหนดกิจกรรมให้เป็นไปตามบริบทของพื้นที่ ผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้านร่วมกันกำหนดกิจกรรมของหมู่บ้านเอง โดยเน้นภูมิปัญญาของสมาชิกในหมู่บ้าน จากผลการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุได้กำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะดังนี้ 1) สะดวก 2) เหมาะสมกับภาวะสุขภาพผู้สูงอายุแต่ละคน 3) เหมาะสมกับประสบการณ์ ความรู้ความสามารถที่ผ่านมาของผู้สูงอายุ 4) ใช้เวลาในการเข้าร่วม

ไม่นาน 7) ลักษณะกิจกรรมไม่มุ่งวิชาการ มุ่งสร้างพลัง สร้างแรงบันดาลใจ สร้างรอยยิ้ม และ 8) หาทรัพยากรได้ง่ายในท้องถิ่น

(2) มีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินการผู้สูงอายุสามารถตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนกิจกรรม เพิ่มและพัฒนากิจกรรม อีกทั้งขอสนับสนุนวิทยากรมาสอนความรู้ด้านที่จำเป็น ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้สูงอายุได้

(3) มีส่วนร่วมทำกิจกรรมผู้สูงอายุกำหนดกิจกรรมของกลุ่มขึ้น มีการนัดหมายและร่วมกันจัดหาอุปกรณ์ สถานที่ ทรัพยากร เพื่อให้เกิดความพร้อมในการทำกิจกรรม และร่วมกันทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

(4) มีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากรผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มช่วยการจัดเตรียมอุปกรณ์ ในพื้นที่ชุมชน จัดซื้อ และขอสนับสนุนจากอบต. จากชมรม และจากเพื่อน ๆ เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และในขณะร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุมีการจัดหาทรัพยากรมาเพิ่มต่อเนื่อง เมื่อมีปัญหาได้ประสานงานกับหมู่บ้าน และเครือข่ายให้เป็นไปตามความต้องการ มีการทำกิจกรรมเพิ่มโดยเป็นการนำภูมิปัญญาและความรู้ที่ได้จากการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์จังหวัดชลบุรี มาปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในกลุ่ม และนำมาเป็นกิจกรรมของผู้สูงอายุ เช่น การเย็บหมวก การปลูกไม้พอกอากาศ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ผู้สูงอายุได้นำทรัพยากรในพื้นที่มาเป็นการให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้

(5) มีส่วนร่วมประสานงานในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นผู้สูงอายุได้ประสานความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานในเครือข่าย ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ประสานเครือข่ายเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ประสานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์จังหวัดชลบุรี เพื่อขอสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ในการพัฒนา หรือปรับเปลี่ยนกิจกรรม ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการขอสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ และ การบริการต่าง ๆ ที่จำเป็น

(6) มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์เมื่อผู้สูงอายุในกลุ่มได้ทราบข้อมูลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมทางสังคม ได้นำไปประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุในพื้นที่ทราบ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีเวลามาร่วมกิจกรรมด้วยกัน อีกทั้งร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มตนเอง ไปยังพื้นที่ใกล้เคียง และเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จัก ประชาสัมพันธ์ผลผลิตของกลุ่ม เพื่อเพิ่มยอดขายจำหน่าย อันนำมาซึ่งรายได้ และความภาคภูมิใจของผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรม

(7) มีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมเมื่อกิจกรรมมีผลเกิดขึ้น ทุกคนต้องได้รับประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งคาดว่าจะมีผลเป็นไปตามที่นำเสนอ คือ สุขภาพ การมีส่วนร่วมมีความมั่นคง และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ

**แผนภูมิที่ 9** รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลังตำบลสำนักบก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี



**ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง**

**4.6 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง**

นำรูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง ที่พัฒนาขึ้นจากนำผลการถอดบทเรียนการปฏิบัติการเสริมสร้างมีส่วนร่วมที่ดี (best practice) มาสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสำนักบก



ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ผู้ปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้สูงอายุในตำบลสำนักบก อำเภอมือง จังหวัดชลบุรีและได้นำรูปแบบไปทดลองใช้ ได้ผลการทดลองดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ประกอบด้วย เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ โรคประจำตัว การเป็นสมาชิกสมาคม ชมรม โดยนำเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ ความแตกต่างค่าเฉลี่ย ซึ่งทดสอบโดยสถิติ Chi-Square Fisher's Exact test และ Independent t-test ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ และความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม (n=30)		ค่าสถิติ	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ					Fisher's Exact Test	.389
	ชาย	8	26.67	10	33.33	
	หญิง	22	73.33	20	66.67	
อายุ					t = .822	.415
	60 – 64 ปี	7	23.33	10	33.33	
	65 – 69 ปี	8	26.67	9	30.00	
	70 – 74 ปี	11	36.67	7	23.33	
	75 – 79 ปี	3	10.00	3	10.00	
	80 – 85 ปี	1	3.33	1	3.33	
	85 ปี ขึ้นไป	0		0		
สถานภาพสมรส					$\chi^2 = 2.154$	.541
	โสด	5	16.67	2	6.67	
	สมรส	12	40.00	14	46.67	
	หย่า	2	6.67	4	13.33	
	หม้าย	11	36.67	10	33.33	

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ และความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ต่อ)

ตัวแปร		กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม (n=30)		ค่าสถิติ	P-value
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ระดับ						$\chi^2 = 2.409$	.492
การศึกษา	ต่ำกว่า ประถมศึกษา	1	3.33	0	0		
	ประถมศึกษา	24	80.00	19	63.33		
	มัธยมศึกษา	4	13.33	5	16.67		
	ตั้งแต่ปริญญา ตรีขึ้นไป	0	0	1	3.33		
การประกอบอาชีพ	งานบ้าน	9	30.00	10	33.33	$\chi^2 = 3.568$	.613
	เกษตรกร	7	23.33	3	10.00		
	รับจ้าง	1	3.33	3	10.00		
	ค้าขาย	2	6.67	1	3.33		
	อาชีพอิสระ	6	20.00	9	30.00		
	อื่นๆ	1	3.33	1	3.33		
จำนวนสมาชิกในครอบครัว						$t = .552$	.584
รายได้	1 คน	1	3.33	3	10.00		
	2 คน	6	20.00	7	23.33		
	3 คน	9	30.00	6	20.00		
	4 คนขึ้นไป	11	36.67	12	40.00		
รายได้						$t = .387$	.700
	0 – 800	16	53.33	19	63.33		
	801- 5,000	7	23.33	5	16.67		
	5,001- 10,000	5	16.67	3	10.00		
	10,000 ขึ้นไป	2	6.67	3	10.00		

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ และความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ต่อ)

ตัวแปร		กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม (n=30)		ค่าสถิติ	P-value
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
โรคประจำตัว						Fisher's Exact Test	.288
	มี	22	73.33	19	63.33		
	ไม่มี	8	26.67	11	36.67		
การเป็นสมาชิกสมาคมชมรม						Fisher's Exact Test	.068
	เป็น	18	60.00	20	66.67		
	ไม่เป็น	12	40.00	10	33.33		

\*  $p$ -value < 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มทดลองเป็นเพศหญิงร้อยละ 73.33 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 70 – 74 ปี ร้อยละ 36.67 รองลงมาอยู่ในช่วง 65 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.67 มีสถานภาพสมรสร้อยละ 40.00 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 80.00 ทำงานบ้านร้อยละ 30.00 และพบว่าร้อยละ 36.67 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป ร้อยละ 53.33 มีรายได้ ไม่เกิน 800 บาทต่อเดือน มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 73.33 และร้อยละ 60 เป็นสมาชิกของสมาคมหรือชมรมต่าง ๆ สำหรับกลุ่มควบคุม เป็นเพศหญิงร้อยละ 66.67 มีช่วงอายุระหว่าง 60 – 64 ปี ร้อยละ 33.33 รองลงมาอยู่ในช่วง 65 – 69 ปี ร้อยละ 30.00 มีสถานภาพสมรสร้อยละ 46.67 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 63.33 ทำงานบ้านร้อยละ 33.33 และพบว่าร้อยละ 40.00 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป ร้อยละ 63.33 มีรายได้ไม่เกิน 800 บาทต่อเดือน มีโรคประจำตัวร้อยละ 63.33 และพบว่าร้อยละ 66.67 เป็นสมาชิกของสมาคมหรือชมรมต่าง ๆ นำค่าเฉลี่ยข้อมูลส่วนบุคคลมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าทุกตัวแปรของกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างกัน

**ตารางที่ 4** เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมและภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของผู้สูงอายุก่อนทดลองได้ 3 เดือน และทดลองครบ 6 เดือนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

	ตัวแปร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	P (2 tailed)
		$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ก่อนทดลอง	การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ	2.246	.822	2.395	.708	-1.149	.255
	ภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง	3.448	.654	3.563	.537	-.741	.461
ทดลองได้ 3 เดือน	การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ	2.904	.748	1.521	.414	8.422	.000
	ภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง	3.675	.369	2.887	.701	5.444	.000
ทดลองครบ 6 เดือน	การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ	2.980	.703	1.768	.603	7.166	.000
	ภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง	3.871	.360	3.175	.351	7.570	.000

\*  $p$ -value < 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่าเมื่อกลุ่มตัวอย่างได้ดำเนินทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลังก่อนทดลองผู้สูงอายุทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 2.246$ ,  $SD = .822$  และ  $\bar{x} = 2.395$ ,  $SD = .708$  ตามลำดับ) และมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน ( $\bar{x} = 3.448$ ,  $SD = .654$  และ  $\bar{x} = 3.563$ ,  $SD = .537$  ตามลำดับ) โดยทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยของทั้งระดับการมีส่วนร่วมและมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังไม่แตกต่างกัน ( $t = -1.149$ ,  $p = .255$  และ  $t = -.741$ ,  $p = .461$  ตามลำดับ)

เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้ดำเนินทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลังได้ 3 เดือน พบว่าผู้สูงอายุกลุ่มทดลองมีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 2.904$ ,  $SD = .748$ ) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ( $\bar{x} = 1.521$ ,  $SD = .414$ ) และกลุ่มทดลองมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังสูงขึ้นแต่อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดิม ( $\bar{x} = 3.675$ ,  $SD = .369$ ) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังลดลงแต่อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดิม ( $\bar{x} = 2.887$ ,  $SD = .701$ ) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมและมีภาวะสูงวัยทั้งสองกลุ่ม พบว่ามีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมและการมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ( $t = 8.422$ ,  $p = .000$  และ  $t = 5.444$ ,  $p = .000$  ตามลำดับ)

เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างเป็นเวลาครบ 6 เดือน พบว่าผู้สูงอายุกลุ่มทดลองมีระดับการมีส่วนร่วม

เพิ่มขึ้นแต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 2.980$ ,  $SD = .703$ ) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นเล็กน้อยอยู่ในระดับต่ำ ( $\bar{x} = 1.768$ ,  $SD = .603$ ) และกลุ่มทดลองมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังเพิ่มขึ้นเป็นระดับสูง ( $\bar{x} = 3.871$ ,  $SD = .360$ ) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังเพิ่มขึ้นเช่นกันแต่อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดิม ( $\bar{x} = 3.175$ ,  $SD = .351$ ) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมและมีภาวะสูงวัยทั้งสองกลุ่ม พบว่ามีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมและการมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ( $t = 7.166$ ,  $p = .000$  และ  $t = 7.570$ ,  $p = .000$  ตามลำดับ)

**ตารางที่ 5** เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุรายด้านของกลุ่มทดลองก่อนทดลองกับระหว่างทดลองได้ 3 เดือน

ตัวแปร	ก่อนทดลอง		ทดลอง 3 เดือน		t	P (2 tailed)
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
มีส่วนร่วมบริหารจัดการ	2.940	.641	3.338	.529	-2.266	.031
มีส่วนร่วมตัดสินใจ	3.442	.863	3.625	.468	-.926	.362
มีส่วนร่วมทำกิจกรรม	2.633	.964	3.033	.928	-1.418	.167
มีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร	2.186	.832	2.933	.838	-2.993	.006
มีส่วนร่วมประสานงาน	2.233	1.006	3.300	.915	-4.066	.000
มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์	3.063	.723	3.373	.589	-1.593	.122
มีส่วนร่วมรับประโยชน์	1.892	.768	2.642	.636	-3.739	.001
โดยรวม	2.246	.822	2.904	.748	-2.686	.012

\*  $p$ -value < 0.05

จากตารางพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุก่อนทดลองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 2.246$ ,  $SD = .822$ ) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านมีส่วนร่วมตัดสินใจและด้านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.442$ ,  $SD = .863$  และ  $\bar{x} = 3.063$ ,  $SD = .723$  ตามลำดับ) ด้านมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ด้านมีส่วนร่วมทำกิจกรรม ด้านมีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร และด้านมีส่วนร่วมประสานงานอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 2.940$ ,  $SD = .641$ ;  $\bar{x} = 2.633$ ,  $SD = .964$ ;  $\bar{x} = 2.186$ ,  $SD = .832$  และ  $\bar{x} = 2.233$ ,  $SD = 1.006$  ตามลำดับ) ส่วนด้านมีส่วนร่วม

รับประโยชน์อยู่ในระดับน้อย ( $\bar{x} = 1.892$ ,  $SD = .768$ ) เมื่อการทดลองดำเนินได้ 3 เดือน พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านการประสานงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด ( $t = -4.066$ ,  $p = .000$ ) รองลงมา ได้แก่ มีส่วนร่วมรับประโยชน์ ด้านมีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร ( $t = -3.739$ ,  $p = .001$ ;  $t = -2.993$ ,  $p = .006$ ตามลำดับ) และด้านมีส่วนร่วมบริหารจัดการเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด ( $t = -2.266$ ,  $p = .031$ ) ในขณะที่ด้านมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านมีส่วนร่วมทำกิจกรรมและด้านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t = -.926$ ,  $p = .362$ ;  $t = -1.418$ ,  $p = .167$  และ  $t = -1.593$ ,  $p = .122$ ตามลำดับ) เมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุก่อนการทดลอง และเมื่อการทดลองดำเนินไปได้ 3 เดือนโดยรวมมาเปรียบเทียบกัน พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t = -2.686$ ,  $p = .012$ )

**ตารางที่ 6** เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายुरายด้านของกลุ่มทดลองระหว่างทดลองได้ 3 เดือน กับทดลองครบ 6 เดือน

ตัวแปร	ทดลองได้ 3 เดือน		ทดลองครบ 6 เดือน		t	P (2 tailed)
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
มีส่วนร่วมบริหารจัดการ	3.338	.529	3.579	.502	-1.894	.068
มีส่วนร่วมตัดสินใจ	3.625	.468	3.667	.422	-3.99	.693
มีส่วนร่วมทำกิจกรรม	3.033	.928	3.133	.730	-5.51	.586
มีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร	2.933	.838	2.961	.732	-1.894	.068
มีส่วนร่วมประสานงาน	3.300	.915	2.900	.885	1.934	.063
มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์	3.373	.589	3.583	.489	-1.681	.104
มีส่วนร่วมรับประโยชน์	2.642	.636	2.958	.777	-1.681	.103
โดยรวม	2.904	.748	2.989	.697	-5.36	.596

\*  $p\text{-value} < 0.05$

จากตารางพบว่าเมื่อกลุ่มทดลองดำเนินการทดลองดำเนินไปครบ 6 เดือน พบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 2.989$ ,  $SD = .697$ ) โดยมีด้านการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจด้านมีส่วนร่วมทำกิจกรรม และด้านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.579$ ,  $SD = .502$ ;  $\bar{x} = 3.667$ ,  $SD = .422$ ;  $\bar{x} = 3.133$ ,

SD = .730 และ  $\bar{x}$  = 3.583, SD = .489 ตามลำดับ) ส่วนด้านมีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร ด้านมีส่วนร่วมประสานงาน และด้านมีส่วนร่วมรับประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x}$  = 2.961, SD = .732;  $\bar{x}$  = 2.900, SD = .885 และ  $\bar{x}$  = 2.958, SD = .777 ตามลำดับ) เมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเมื่อการทดลองดำเนินไปได้ 3 เดือนโดยรวมมาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุหลังทดลองโดยรวมพบว่าเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t$  = -.536,  $p$  = .596) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านได้แก่ ด้านมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านมีส่วนร่วมทำกิจกรรม ด้านมีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร ด้านมีส่วนร่วมประสานงาน ด้านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์และด้านมีส่วนร่วมรับประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t$  = -1.894,  $p$  = .068;  $t$  = -.399,  $p$  = .693;  $t$  = -.551,  $p$  = .586;  $t$  = -1.894,  $p$  = .068;  $t$  = 1.934,  $p$  = .063;  $t$  = -1.681,  $p$  = .104 และ  $t$  = -1.681,  $p$  = .103 ตามลำดับ)

**ตารางที่ 7** เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุรายด้านของกลุ่มทดลองก่อนทดลองกับทดลองครบ 6 เดือน

ตัวแปร	ก่อนทดลอง		ทดลองครบ 6 เดือน		$t$	$P$ (2 tailed)
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
มีส่วนร่วมบริหารจัดการ	2.940	.641	3.579	.502	-3.922	.001
มีส่วนร่วมตัดสินใจ	3.442	.863	3.667	.422	-1.364	.183
มีส่วนร่วมทำกิจกรรม	2.633	.964	3.133	.730	-2.236	.033
มีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร	2.186	.832	2.961	.732	-8.156	.000
มีส่วนร่วมประสานงาน	2.233	1.006	2.900	.885	-3.247	.003
มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์	3.063	.723	3.583	.489	-3.352	.002
มีส่วนร่วมรับประโยชน์	1.892	.768	2.958	.777	-6.127	.000
โดยรวม	2.246	.822	2.989	.697	-4.030	.000

\*  $p$ -value < 0.05

จากตารางพบว่ากลุ่มทดลองก่อนการทดลอง และเมื่อทดลองดำเนินไปครบ 6 เดือน พบว่าผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t$  = -4.030,  $p$  = .000) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ได้แก่ ด้านมีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร เพิ่มขึ้นสูง

ที่สุด ( $t = -8.165, p = .000$ ) รองลงมาได้แก่ ด้านมีส่วนร่วมรับประโยชน์ ด้านมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ด้านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ และด้านมีส่วนร่วมประสานงาน ( $t = -6.127, p = .000$ ;  $t = -3.922, p = .001$ ;  $t = -3.352, p = .002$ ;  $t = -3.247, p = .003$ ) ตามลำดับ และด้านมีส่วนร่วมทำกิจกรรม ( $t = -2.236, p = .033$ ) เพิ่มขึ้นน้อยที่สุด ส่วนด้านมีส่วนร่วมตัดสินใจเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t = -1.364, p = .183$ )

**ตารางที่ 8** เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายด้านภาวะสูงวัยอย่างมีพลังรายด้านของกลุ่มทดลองก่อนทดลองกับระหว่างทดลองได้ 3 เดือน

ตัวแปร	ก่อนทดลอง		ทดลองได้ 3 เดือน		t	P (2 tailed)
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
มีสุขภาพทางกาย	3.288	.647	3.511	.715	-1.227	.230
มีสุขภาพทางจิตใจ	3.700	.811	3.983	.613	-1.329	.194
มีสุขภาพทางจิตวิญญาณ	3.566	.923	3.708	.469	-.746	.461
มีส่วนร่วมในสังคม	3.511	.953	3.900	.778	-1.521	.139
มีความมั่นคง	3.158	.757	3.327	.347	-1.126	.270
มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ	3.441	.862	3.625	.467	-.926	.362
โดยรวม	3.452	.649	3.678	.385	-1.499	.145

\*  $p\text{-value} < 0.05$

จากตารางพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของผู้สูงอายุระหว่างก่อนทดลองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 3.452, SD = .649$ ) โดยมีด้านมีสุขภาพทางจิตใจอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.700, p = .811$ ) และด้านสุขภาพทางกาย ด้านสุขภาพทางจิตวิญญาณ ด้านมีส่วนร่วมในสังคม ด้านความมั่นคงและด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 3.288, SD = .647$ ;  $\bar{x} = 3.566, SD = .923$ ;  $\bar{x} = 3.511, SD = .953$ ;  $\bar{x} = 3.15, SD = .757$  และ  $\bar{x} = 3.441, SD = .862$  ตามลำดับ) และพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของผู้สูงอายุเมื่อดำเนินการทดลองได้ 3 เดือนค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.678, SD = .385$ ) โดยมีด้านมีสุขภาพทางจิตใจด้านสุขภาพทางจิตวิญญาณ และด้านมีส่วนร่วมในสังคม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.983, SD = .613$ ;  $\bar{x} = 3.708, SD = .469$  และ  $\bar{x} = 3.900, SD = .778$  ตามลำดับ) และด้านสุขภาพ



ทางกาย ด้านความมั่นคง และด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 3.511$ ,  $SD = .715$ ;  $\bar{x} = 3.327$ ,  $SD = .347$  และ  $\bar{x} = 3.625$ ,  $SD = .467$  ตามลำดับ) เมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของผู้สูงอายุระหว่างก่อนทดลองกับเมื่อดำเนินการทดลองได้ 3 เดือน พบว่าโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t = -1.499$ ,  $p = .145$ ) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้าน ได้แก่ ด้านมีสุขภาวะทางกาย ด้านมีสุขภาวะทางจิตใจ ด้านมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณ ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ด้านความมั่นคง และด้านมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น กัน ( $t = -1.227$ ,  $p = .230$ ;  $t = -1.329$ ,  $p = .194$ ;  $t = -.746$ ,  $p = .461$ ;  $t = -1.521$ ,  $p = .139$ ;  $t = -1.126$ ,  $p = .270$  และ  $t = -.926$ ,  $p = .362$  ตามลำดับ)

**ตารางที่ 9** เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะสูงวัยอย่างมีพลังรายด้านของกลุ่มทดลองระหว่างทดลองได้ 3 เดือน กับทดลองครบ 6 เดือน

ตัวแปร	ทดลองได้ 3 เดือน		ทดลองครบ 6 เดือน		t	P (2 tailed)
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
มีสุขภาวะทางกาย	3.511	.715	3.760	.794	-983	.334
มีสุขภาวะทางจิตใจ	3.983	.612	4.066	.685	-430	.670
มีสุขภาวะทางจิตวิญญาณ	3.708	.469	3.916	.677	-1.257	.219
มีส่วนร่วมในสังคม	3.900	.778	4.255	.704	-1.887	.069
มีความมั่นคง	3.341	.350	3.675	.605	-2.589	.015
มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ	3.625	.467	3.666	.422	-.399	.693
โดยรวม	3.678	.385	3.880	.360	-2.058	.049

\*  $p\text{-value} < 0.05$

จากตารางพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของผู้สูงอายุเมื่อทดลองครบ 6 เดือน พบว่าคะแนนเฉลี่ยภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.880$ ,  $SD = .360$ ) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยทุกด้าน ได้แก่ มีสุขภาวะทางกายด้านสุขภาวะทางจิตใจด้านสุขภาวะทางจิตวิญญาณ ด้านมีส่วนร่วมในสังคม ด้านความมั่นคง และด้านมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.760$ ,  $SD = .794$ ;  $\bar{x} = 4.066$ ,  $SD = .685$ ;  $\bar{x} = 3.916$ ,  $SD = .677$ ;  $\bar{x} = 4.255$ ,  $SD = .704$ ;  $\bar{x} = 3.675$ ,  $SD = .605$  และ  $\bar{x} = 3.666$ ,  $SD = .422$  ตามลำดับ)

เมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยเมื่อทดลองได้ 3 เดือน กับเมื่อทดลองครบ 6 เดือนมาเปรียบเทียบกัน พบว่าคะแนนเฉลี่ยภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของผู้สูงอายุโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t = -2.058, p = .049) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านมีความมั่นคงเพียงด้านเดียวที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t = -2.589, p = .015) ส่วนด้านมีสุขภาพทางกาย ด้านมีสุขภาพทางจิตใจ ด้านมีสุขภาพทางจิตวิญญาณ ด้านมีส่วนร่วมในสังคม และด้านมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (t = -.983, p = .334; t = -.430, p = .670; t = -1.257, p = .219; t = -1.887, p = .069; t = -2.589, p = .270 และ t = -.399, p = .693 ตามลำดับ)

**ตารางที่ 10** เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะสูงวัยอย่างมีพลังรายด้านของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนทดลองกับเมื่อทดลองครบ 6 เดือน

ตัวแปร	ก่อนทดลอง		ทดลองครบ 6 เดือน		t	P (2 tailed)
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
มีสุขภาพทางกาย	3.285	.647	3.700	.794	-2.276	.030
มีสุขภาพทางจิตใจ	3.700	.811	4.066	.685	-1.986	.057
มีสุขภาพทางจิตวิญญาณ	3.566	.923	3.916	.677	-1.695	.101
มีส่วนร่วมในสังคม	3.511	.953	4.255	.704	-4.155	.000
มีความมั่นคง	3.158	.757	3.646	.595	-2.556	.016
มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ	3.441	.862	3.666	.422	-1.364	.183
โดยรวม	3.452	.649	3.880	.360	-3.422	.002

\* p-value < 0.05

จากตารางพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของผู้สูงอายุก่อนทดลองกับเมื่อทดลองครบ 6 เดือนโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t = -3.422, p = .002) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านมีส่วนร่วมในสังคม เพิ่มขึ้นมากที่สุด (t = -4.155, p = .000) รองลงได้แก่ ด้านมีความมั่นคง (t = -2.556, p = .016) และด้านมีสุขภาพทางกายเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด (t = -2.276, p = .030) ส่วนด้านมีสุขภาพทางจิตใจ ด้านมีสุขภาพทางจิตวิญญาณ ด้านมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (t = -1.986, p = .057; t = -1.695, p = .101 และ t = -1.364, p = .183 ตามลำดับ)

แผนภูมิที่ 10 รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง ตำบลสำนักบก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีหลังการทดลอง



ตอนที่ 4 คินข้อมูลแก่องค์กรบริหารส่วนตำบลสำนักบก

4.7 ข้อมูลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง ในเชิงนโยบาย

นำผลการศึกษาเสนอต่อผู้บริหาร ผู้แทนองค์กร และผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลสำนักบก อ.เมือง จ.ชลบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

### 1) ขั้นตอนการดำเนินการส่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

จากการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง ได้ผลการดำเนินการดังนี้

1.1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสำนักบกกำหนด นโยบาย และแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุพร้อมด้วยนโยบายและแผนการปรับปรุงถนนที่เป็นหลุมให้ดีขึ้น พร้อมทั้งตรวจสอบ แก้ไข ติดตั้งไฟส่องสว่างตามทางเดิน พร้อมให้โอกาสผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมกันโดยที่ผู้สูงอายุกำหนดกิจกรรมกันเองตามบริบทของพื้นที่ที่สามารถกระทำได้ และแนะนำผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล คู่มือสนับสนุนช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุ

1.2) ผู้รับผิดชอบประชาสัมพันธ์ข้อมูล นโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมต่าง ๆ และประสานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้านมาร่วมประชุม เพื่อรับฟังนโยบายและแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ นโยบายและแผนการปรับปรุงถนน และการอำนวยความสะดวกในการมาเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ

1.3) ผู้สูงอายุ มีเวลาว่าง และต้องการร่วมกิจกรรมรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าว ทำให้ผู้สูงวัยที่ประเมินว่ามีความพร้อมเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามที่รับทราบ ได้ตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรม ด้วยบทบาทที่แตกต่างกันดังนี้

(1) มีส่วนร่วมบริหารจัดการ โดยเริ่มกำหนดกิจกรรมกำหนดเวลาที่เริ่มกิจกรรม และให้ผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มช่วยกันบริหารจัดการให้กิจกรรมที่กลุ่มกำหนดขึ้นบรรลุเป้าหมาย ซึ่งผู้สูงอายุแต่ละคนต้องปฏิบัติกันหลายหน้าที่ เพื่อสมาชิกในกลุ่มย่อยมีจำนวนน้อยโดยผู้รับผิดชอบได้มีการประสาน และเตรียมความพร้อมสถานที่ ให้เอื้อต่อการทำกิจกรรมและเป็นไปตามประกาศมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของจังหวัดชลบุรี ให้งดการรวมกลุ่มเกิน 5 คน และขอความร่วมมือให้ผู้สูงอายุออกจากบ้านหากไม่จำเป็น ผู้รับผิดชอบจึงได้ประสานผู้วิจัย เลื่อนกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ออกไปก่อน เมื่อเวลาผ่านไป 6 เดือนสถานการณ์การระบาดยังคงดำเนินอยู่ ในขณะที่ผู้สูงอายุมีความต้องการทำกิจกรรมร่วมกัน จึงได้จัดให้ผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมในลักษณะกลุ่มเล็ก ๆ หมู่บ้านละ 1 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวมผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม 30 คน โดยผู้ปฏิบัติได้ดำเนินการ ดังนี้

- ประสานงานกับผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน จัดหาและเตรียมความพร้อมของสถานที่ทำกิจกรรมในหมู่บ้าน โดยกำหนดเป็นบ้านผู้ใหญ่วัย 60 ปี ศาลากลางหมู่บ้าน ศาลาวัด และบ้านผู้สูงอายุที่มีความพร้อม

- ให้การสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นในแต่ละกลุ่ม ตามแผนและโครงการที่ได้แจ้งให้ผู้สูงอายุทราบ

- อำนวยความสะดวกในการเดินทาง โดยการปรับปรุงถนนในหมู่บ้าน
- อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม
- ประสานงานการจัดหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตจากกิจกรรม
- ประสานงานการมาร่วมกิจกรรมที่ส่วนกลาง โดยการจัดหาวิทยากรมาให้

ความรู้กิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งสนับสนุนอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ การเดินทางตามเหมาะสม

(2) มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุที่มาร่วมประชุม ได้ร่วมกันประชาสัมพันธ์ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลสำนักบกทราบ โดยให้ผู้สูงอายุร่วมประชุมกำหนดกิจกรรมกันใหม่ให้ความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ต้องลดจำนวนผู้สูงอายุที่มาร่วมกลุ่มทำกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมที่เว้นระยะห่างได้ และกลุ่มละไม่เกิน 5 คน โดยกิจกรรมที่กำหนดทำร่วมกันที่อาคารส่วนกลาง เดือนละ 1 ครั้ง ได้แก่ 1) กิจกรรมอบรมการเย็บหมวก 2) กิจกรรมอบรมสานตะกร้า 3) กิจกรรมอบรมการปลูกต้นไม้ฟอกอากาศ 4) อบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด 5) กิจกรรมผลิตน้ำยากำจัดเหา 6) กิจกรรมบริการกำจัดเหาเด็กนักเรียนหลังจากนั้นร่วมกับผู้รับผิดชอบนำข้อมูลไปประชาสัมพันธ์ผู้สูงอายุในพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้าน

จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการศึกษาโดยสุ่มตัวแทนผู้สูงอายุที่มีเวลาว่างของแต่ละหมู่บ้าน ได้ผู้แทนผู้สูงอายุหมู่บ้านละ 10 คน รวม 60 คน แต่ละหมู่บ้านจัดกลุ่มเป็นผู้สูงอายุร่วมทำกิจกรรมจำนวน 5 คน ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติตัวตามปกติ 5 คน กำหนดผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมมีคุณสมบัติดังนี้

- มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
- มีเวลาว่าง
- มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินกิจกรรม
- มีภูมิปัญญา
- ยินดีเข้าร่วมการวิจัย
- ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่หมู่บ้านที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ได้
- สามารถร่วมกิจกรรมที่อาคาร อบต.สำนักบก โรงเรียนวัดสำนักบก และศาลา

การเปรียญวัดหนองศรีสงวนได้

และกำหนดให้ผู้สูงอายุที่คัดออก ดังนี้

- ย้ายออกนอกพื้นที่ กำหนดให้ผู้สูงอายุที่ได้รับการเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ได้ย้ายออกนอกพื้นที่โดยผู้วิจัยได้สุ่มคัดเลือกเพิ่มทดแทนให้ครบตามจำนวนที่กำหนด

- ไม่ประสงค์เข้าร่วมกิจกรรมในทุกกรณี ไม่เข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้สุ่มคัดเลือกเพิ่มให้ครบตามจำนวนที่กำหนดเช่นกัน

(3) มีส่วนร่วมทำกิจกรรมผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมร่วมกันจัดกิจกรรม ณ สถานที่ที่ทุกคนเดินทางมาได้สะดวก สถานที่ที่มีความพร้อม มาร่วมกันทำกิจกรรมจากภูมิปัญญาในหมู่บ้านที่มีอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยเริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2564 เป็นต้นไป

ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองประชุมกลุ่ม กำหนดกิจกรรมของกลุ่ม ได้ดังนี้ ได้แก่ 1) กิจกรรมรีดขวด 2) กิจกรรมถักหลอดกาแฟ 3) กิจกรรมทำขนมพื้นบ้าน 4) กิจกรรมปลูกผัก 5) กิจกรรมถักตะกร้า และ 6) กิจกรรมทำขนมโบราณ และไปร่วมกิจกรรมของกลุ่มใหญ่อีกเดือนละ 1 ครั้งตามการประสานงานของผู้รับผิดชอบ

(1) มีส่วนร่วมตัดสินใจ เมื่อกลุ่มมีปัญหาผู้สูงอายุในกลุ่มได้พยายามช่วยกันตัดสินใจปรับเปลี่ยนให้กิจกรรมดำเนินต่อไปได้ตามที่กำหนด นอกจากนี้ยังได้มีการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนกิจกรรม แนวทางให้มีความความสอดคล้อง และเหมาะสมกับกลุ่มตนเองมากขึ้น

(2) มีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากร จัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นมาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยจัดแบ่งหน้าที่กันบางคนได้จัดหาจากบ้าน หรือในพื้นที่ บางคนจัดซื้อมา บางคนประสานงานไปยังผู้ปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลสำนักบกเพื่อขอสนับสนุน ทำให้การทำกิจกรรมบรรลุสู่เป้าหมาย เกิดเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรม

(3) มีส่วนร่วมประสานงาน ผู้สูงอายุทุกกลุ่มย่อยต้องมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำกิจกรรมเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มใหญ่ อีกทั้งต้องประสานการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มใหญ่ด้วย

(4) มีส่วนร่วมรับประโยชน์ ผู้สูงอายุทุกคนได้ร่วมกิจกรรมในบทบาทต่าง ๆ ตามความพร้อมของภาวะสุขภาพ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุ เพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินไปได้ บางคนต้องเข้าร่วมหลายบทบาท เพราะเป็นการร่วมกิจกรรมกลุ่มเล็ก เมื่อได้ผลผลิตจากกิจกรรม นำผลผลิตที่ได้ไปใช้ในครอบครัว สังคม หรือจำหน่ายทำให้เกิดรายได้ และสิ่งที่เกิดขึ้นจากการมาร่วมกิจกรรมครั้งนี้ยังทำให้มีเพื่อน มีเครือข่ายเพิ่มขึ้น เกิดความมั่นคงในตนเอง อีกทั้งรู้สึกว่าคุณมีความรู้ ความสามารถมากขึ้น โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว มีสุขภาพดีขึ้น อีกทั้งเมื่อเวลาผ่านไปทำให้ตนเองรับรู้ว่าคุณภาพแวดล้อมมีความเอื้อต่อการดำเนินชีวิต

## 2) ผลการดำเนินการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้สูงอายุทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมรวม 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 ก่อนเริ่มกิจกรรม ครั้งที่ 2 เมื่อผู้สูงอายุดำเนินกิจกรรมได้ 3 เดือน และเมื่อผู้สูงอายุดำเนินกิจกรรมครบ 6 เดือน พบว่า

2.1) ก่อนทดลองผู้สูงอายุทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่และระดับภาวะสูงวัยอย่างมีพลังอยู่ในระดับปานกลาง

2.2) เมื่อการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลังดำเนินไปได้ 3 เดือน พบว่า มีค่าเฉลี่ยของทั้งการมีส่วนร่วมและการมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2.3) เมื่อดำเนินการทดลองครบ 6 เดือนพบว่า มีค่าเฉลี่ยของทั้งการมีส่วนร่วมและการมีภาวะสูงวัยอย่างมีพลังของกลุ่มทดลองหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง สูงกว่าเมื่อการทดลองดำเนินไปได้ 3 เดือนและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2.4) จากผลการทดลองครบ 3 เดือน เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้านของกลุ่มทดลองพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านบริหารจัดการ ด้านจัดหาทรัพยากร ด้านประสานงาน และด้านรับประโยชน์เพิ่มขึ้น ส่วนภาวะสูงวัยอย่างมีพลังไม่พบว่ารายด้านใดสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ

2.5) จากผลการทดลองครบ 6 เดือน เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้านของกลุ่มทดลองพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทุกด้านเพิ่มขึ้น ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจที่ค่าคะแนนเฉลี่ยไม่เพิ่มขึ้น ส่วนภาวะสูงวัยอย่างมีพลังพบว่าด้านมีสุขภาพทางกาย ด้านมีส่วนร่วมในสังคม และด้านมีความมั่นคงที่เพิ่มขึ้น

**ข้อค้นพบจากการทดลองรูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง** เมื่อสิ้นสุดการทดลอง มีข้อค้นพบดังกล่าวที่ว่า

“.....บ้านี่ดีใจมาก ๆ เลยที่ได้รู้เรื่องโครงการนี้ แล้วก็ได้รับเชิญให้เข้ามาทำกิจกรรม พอมาร่วมก็ได้เรียนรู้อะไรมากมาย ทั้งเรียนรู้ ทั้งสอน ได้อะไรมากมายเลย ได้ความรู้ ได้ถ่ายรูปสวย ไม่เหงาด้วย ใครๆก็ชอบขนมบ้า บ้าว่าไม่ทำแล้ว ทำไม่ไหว พอมีคนช่วยทำดีเลย ทำได้มากขึ้น ได้เงินมากขึ้น ชอบ ๆ ว่างมาทำด้วยกันนะ สนุกดี ทำแบบนี้บ้าชอบ ไม่เหนื่อย สนุก อาจารย์มาช่วยทำแพ็คเกจให้ ดูดี มีราคา แต่ปากก็ไม่ได้เพิ่มราคานะ อยากให้ทุกคนได้กินกัน ขนมแบบนี้เดี๋ยวนี้หา কিনยากแล้ว....”

จากคำกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุได้รับปัจจัยผลักดันให้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

(1) ผู้รับผิดชอบประชาสัมพันธ์นโยบาย แผน และโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุพร้อมด้วยแผนการปรับปรุงอาคาร สถานที่ ถนน และการสนับสนุนอุปกรณ์ วิทยากรให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ในกิจกรรมต่าง ๆ

(2) ผู้รับผิดชอบประสานงาน และอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนอุปกรณ์ ความสำเร็จความสามารถ ในร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุด้วยสัมพันธ์ภาพที่เหมาะสม

(3) การให้โอกาสผู้สูงอายุกำหนดกิจกรรมเอง ตามความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

(4) การทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุได้รับแรงเสริมซึ่งกันและกัน เกิดพลังในความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ ปฏิบัติได้นานขึ้น ปฏิบัติได้หลากหลายลักษณะตามความสามารถที่เพิ่มขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพขึ้นจากการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ

(5) การมาร่วมทำกิจกรรมทำให้ผู้สูงอายุมีเพื่อนและเครือข่ายเพิ่มขึ้น นำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์เพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต แก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตได้

(6) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์มีการเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

### 3) ข้อเสนอเชิงนโยบายแก่องค์กรท้องถิ่นและชุมชน

แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง ประกอบด้วย

(1) กำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ แผน และโครงการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุ พร้อมด้วยแผนการเตรียมความพร้อมทรัพยากรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานที่ ถนน อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำกิจกรรม วิทยากรในการให้ความรู้กับผู้สูงอายุที่จำเป็น เช่น ความรู้ในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ความรู้ในการดูแลสุขภาพ ความรู้ด้านเทคโนโลยีในการใช้อุปกรณ์สื่อสาร และมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุทราบ

(2) จัดให้มีผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานเกี่ยวกับเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ โดยทำหน้าที่ 1) ประชาสัมพันธ์นโยบาย แผน โครงการที่ให้ผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรม แผนการเตรียมความพร้อมทรัพยากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานที่ ถนน อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำกิจกรรม วิทยากรในการให้ความรู้กับผู้สูงอายุที่จำเป็นให้ผู้สูงอายุทราบ 2) ประสานงานกับผู้สูงอายุและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุน สถานที่ การเดินทาง อุปกรณ์ จัดหาทรัพยากรต่าง ๆ และพัฒนาความรู้ ความสามารถในการทำกิจกรรม การดูแลสุขภาพการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต ทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น และ 3) อำนวยความสะดวกในการเดินทาง และการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุและการจำหน่ายผลผลิต



(3) เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุได้ร่วมทำกิจกรรมดังนี้

- มีส่วนร่วมบริหารจัดการผู้สูงอายุร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการ ในการกำหนดกิจกรรมตามบริบทของผู้สูงอายุในพื้นที่ และเป็นไปอย่างสอดคล้องกับประสบการณ์ผู้สูงอายุ และบริหารจัดการกิจกรรม ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์โดยให้ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการบริหารมาก่อน เป็นผู้นำในการบริหาร

- มีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินการผู้สูงอายุสามารถตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนกิจกรรม เพิ่มและพัฒนากิจกรรม ตัดสินใจเปลี่ยนรูปแบบการทำกิจกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มของผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรม

- มีส่วนร่วมทำกิจกรรมผู้สูงอายุกำหนดกิจกรรมของกลุ่มขึ้นด้วยตนเอง มีความพร้อมในการทำกิจกรรม และเพิ่มศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

- มีส่วนร่วมจัดหาทรัพยากรการที่ผู้สูงอายุได้นำทรัพยากรในพื้นที่มาดำเนินการให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้ เป็นการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมและรับรู้ถึงควมมีคุณค่า

- มีส่วนร่วมประสานงานในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นผู้สูงอายุได้ประสานความร่วมมือต่าง ๆ ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มสามารถดำเนินไปได้ด้วยกลุ่มผู้สูงอายุเอง

- มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์เมื่อผู้สูงอายุที่มาเข้าร่วมกิจกรรม รับรู้ถึงประโยชน์จะนำข้อมูลไปเผยแพร่เอง ทำให้มีการขยายกลุ่มการดำเนินกิจกรรมให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มตนเอง ไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จัก ประชาสัมพันธ์ผลผลิตของกลุ่ม เพื่อเพิ่มยอดจำหน่าย อันนำมาซึ่งรายได้ และความภาคภูมิใจของผู้สูงอายุที่มาเข้าร่วมกิจกรรม

- มีส่วนร่วมรับประโยชน์ เมื่อกิจกรรมของผู้สูงอายุดำเนินไป และมีประโยชน์เกิดขึ้น โดยเฉพาะรายได้ ชื่อเสียง ผู้สูงอายุที่มีส่วนได้รับประโยชน์จะมีความพึงพอใจ และรับรู้ถึงคุณค่าตนเองเกิดการร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยผู้สูงอายุทุกคนได้ร่วมทำกิจกรรม และมีรายได้จากการทำกิจกรรมมากบ้าง น้อยบ้าง มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น และพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งบางส่วนรับรู้ว่สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีความเอื้อต่อการดำเนินชีวิต

4) ข้อสรุปผลการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง จากองค์กรท้องถิ่นและชุมชนผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบ และผู้สูงอายุตำบลสำนักบก ดังคำกล่าวที่ว่า

“.....ดีนะ ไม่งั้นก็อยู่เฉยๆ ไม่ได้ทำอะไร เมื่อก่อนเราก็ทำนะ แต่ตอนหลังทำไม่ค่อยไหว ก็เลยเลิกทำ ก็ไม่ได้ทำอีก แต่พอมาร่วมกันทำ ช่วยกันทำ เราก็ทำได้อีกครั้ง ไม่วัน ๆ ก็หายใจทิ้งไปวัน ๆ พอทำได้มากก็ขาย นี่ขายในหมู่บ้านเรา

ก็หมดแล้ว เราก็ได้กิน ได้ขาย คนซื้อก็มาแวะคุยกัน ถ้าเขามาเร็วก็มาช่วยเรา ทำด้วยนะ นี่ถ้าไม่ติดโควิด คงมีคนมาร่วมอีกหลายคนเลย...แต่คุณหมอย่า ลืมแบบมาให้ซะ จะได้ทำขนมสวย ๆ ขายดี ๆ อีกทั้งจะได้กำไรเพิ่มขึ้นอย่างที่ คุณหมอย่าว่าไง.....เราจะได้ไปขายนอกหมู่บ้านด้วย....จริง ๆ อาทิตย์ละวันนี้เรา ว่ามันน้อยไปนะ.....”

ผู้สูงอายุหมู่ 5 ตำบลสำนักบก 24 เม.ย. 2565

“.....ทำกิจกรรมได้มากขึ้น ทำเป็นกลุ่มเราจะทำได้เรื่อย ๆ ไม่รู้สึกเหนื่อย และ เบื่อด้วย หลายๆวันมาพบกันที จะมีเรื่องราว มาพูดคุยกัน ทำไปคุยไปสนุก และเพลิดเพลินเวลาทำงานทำคนเดียวเดี๋ยวก็เหนื่อยแล้ว เหนื่อย ปวดเมื่อยไป หมด.....ที่ย้ายมาทำหลังบ้าน ต้นไม้พอกอากาศ ไปอบรมมา ปลุกไฉไลกลั่น สดชื่น....ปลุกง่ายนะคะ น้ำก็ไม่ค่อยได้รด สดชื่นดี ลดกลิ่นได้จริง ๆ นะคะ..... ในบ้านก็มีนะคะ”

ผู้สูงอายุหมู่ 4 ตำบลสำนักบก 24 เม.ย. 2565

จากข้อความดังกล่าว พอสรุปผลของรูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง ต่อผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสำนักบกได้ดังนี้

4.1) รูปแบบการจัดกิจกรรม เป็นรูปแบบที่ดี เพราะการให้ข้อมูลที่มาของการจัดกิจกรรม ขึ้นตอนต่าง ๆ ของการเริ่มกิจกรรม เป็นการให้ผู้สูงอายุพิจารณาความพร้อมของตนเองในการเข้าร่วม กิจกรรมซึ่งเป็นการเริ่มต้นตามความสามารถของตนเอง และการให้ผู้สูงอายุกำหนดกิจกรรมเอง ทำให้ กิจกรรมเป็นไปตามบริบทของผู้สูงอายุ และบริบทของพื้นที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข และมั่นใจใน การปฏิบัติ

4.2) ประโยชน์ของการร่วมกิจกรรม เป็นการใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์ทั้ง ตนเองและสังคม อีกทั้งเป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถทางร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณให้มีความ พร้อมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้นดังกล่าวที่ว่า

“.....เวลาไปอบรม เราก็ได้รู้จักคนเพิ่มขึ้น คนเก่งๆ บางคนก็มาช่วยเรา รู้จัก เขา ถามนอกเวลาได้ อะไรได้ ดีเลย บางทีทำไม่ได้ก็ถามเขา เลยรู้จักกัน บางที เราก็ได้เพื่อนถูกใจ คุยกัน ช่วยให้ข้อมูลกัน นี่ก็ว่าหมดโควิด ไปเที่ยวกัน ไปดู งานชมรมผู้สูงอายุกันอีก....”

ผู้สูงอายุหมู่ 3 ตำบลสำนักบก 24 เม.ย. 2565

“.....ดีกว่าอยู่เฉย ๆ ทำไปก็ได้เงิน นี่ยังไม่ได้ไปขายที่ไหนนะเนี่ย แค่คนแถวนี้  
เดี๋ยวก็หมดแล้ว มาซื้อกันตลอด ถ้ามีงานต้องทำมากกว่านี้.... ตอนนี้น่าจะ  
หายาก เพราะโควิด รอโควิดหมดก่อน ตอนนีทำให้เก่ง ๆ อร่อย ๆ ไปก่อน....  
แต่ก็ทำเยอะนะวันพระใหญ่ เอาไปขายที่วัด คนซื้อทำบุญ เราขายไม่แพง ได้  
เงิน ได้บุญ บางคนพอซื้อไปกิน ก็ส่งอีก.....คนซื้อบอกชื่อของพวกเรากันเองดี  
นะได้ของอร่อย ราคาถูก เราไม่ได้หวังกำไรมากมาย แต่ทุกคนได้กินของอร่อย  
พระได้ฉันของอร่อย.....”

ผู้สูงอายุหมู่ 2 ตำบลสำนักบก 24 เม.ย. 2565

“.....ดูซิคะ เมื่อก่อนแกทำ (ถ่ายภาพ) ไม่เป็นหรือกนะคะ แต่ดูซิ ตอนนี้เลิศคะ  
.....ไปไหนก็ช่วยเขาไปทั่ว ตอนนีไปไหนต้องชวนแกไปด้วย ไปแล้วสบาย แกทำ  
ให้หมด แกทำแล้วสนุก นี่อีกอย่างตั้งแต่แกฝึกเซลฟี่มาเมื่อวันที่ทำขนมกันนี่โ  
...เจอใครเรียกมาเซลฟี่หมด สวยด้วยนะ.....แกดีใจวันนี้มีแต่คนชมชมมอ่อย  
รูปสวย....ความสุข.....ฮา ฮา ฮ่า.....”

ผู้สูงอายุหมู่ 4 ตำบลสำนักบก 24 เม.ย. 2565

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรม ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วม ผู้สูงอายุมีความพร้อมในการร่วมกิจกรรมมากขึ้น ทำให้มีโอกาสในการ  
ร่วมกิจกรรมได้หลากหลาย จากการมีความพร้อมด้านร่างกาย มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น มีเพื่อน  
เครือข่าย เพิ่มขึ้นทำให้มีกิจกรรมที่ให้โอกาสเข้าร่วมเพิ่มขึ้น

(2) มีความมั่นคง เมื่อผู้สูงอายุได้รับความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ความสามารถ  
ในการทำกิจกรรมต่างๆเพิ่มขึ้น จากการได้รับการอบรม การเรียนรู้จึงมีรายได้จากการทำกิจกรรม  
เพิ่มขึ้น ทำให้รู้สึกมีความมั่นคง

(3) สุขภาพ ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้นานขึ้น และกิจกรรม  
ที่เคยทำไม่ไหวหลายอย่างสามารถกลับมาทำได้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำกิจวัตรประจำวันได้เองไม่ต้อง  
พึ่งพา ทำให้มีความสุขสบายใจ พอใจในตนเอง อีกทั้งสามารถทำกิจกรรมเพื่อสังคมได้มากขึ้น เกิดความ  
ภาคภูมิใจ และมีคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น บางกิจกรรมก็ได้รับความชื่นชม รู้สึกพึงพอใจตนเอง สุขใจที่  
ได้ทำประโยชน์ให้ผู้อื่น

(4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อ เมื่อผู้สูงอายุ มีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น มีภาวะสุขภาพดีขึ้น  
มีความมั่นคงทางรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้การดำเนินชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย จึงรู้สึกว่าสิ่งแวดล้อม

รอบตัวมีความเอื้อในการดำเนินชีวิต อีกทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้รับการปรับปรุงให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุด้วย ทำให้ผู้สูงอายุรับรู้ถึงความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมในพื้นที่

5) การนำไปใช้ประโยชน์ ผลการนำเสนอรูปแบบเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลังทำให้ผู้สูงอายุในตำบลสำนักบกเป็นผู้สูงอายุที่มีพลังเพิ่มขึ้นดังผลการทดลองข้างต้น โดยผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามความต้องการของตนเอง ทำให้มีความรู้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆเพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีเพื่อน เครือข่าย อันแสดงถึงความมั่นคงในชีวิต ภาวะสุขภาพดีขึ้นดูแลและช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น จึงรับรู้ถึงสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่มีสภาพที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น มีความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต

ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นถึงประโยชน์ของรูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง ดังคำกล่าวที่ว่า

“....จากผลการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในตำบลสำนักบกผู้บริหาร คือท่านนายก ท่านสนใจจะตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเป็นการนำร่องการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุให้มีความรู้ความสามารถ และเพิ่มความสามารถในการดูแลตนเอง ไม่เป็นภาระต่อสังคม ท่านจึงอยากจะประชุมระดมความคิดเห็นวางแผนการดำเนินงานเพื่อจัดสรรงบประมาณ และจะขอเรียนเชิญอาจารย์มาร่วมทำแผนการดำเนินการจัดตั้งด้วยกัน ตอนนี้ทางอบต.เราได้เตรียมผู้สูงอายุที่ช่วยทำหน้าที่ในการประสานงาน ไว้พร้อมแล้ว....”

เลขานายกอบต.สำนักบก 24 เม.ย. 2565

จากคำกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารอบต.สำนักบกมีนโยบายจะพัฒนาขึ้นเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุนำร่องในปีงบประมาณต่อไป โดยใช้ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบ เพื่อผลักดันให้ผู้สูงอายุในตำบลสำนักบกเข้าร่วมกิจกรรมเกิดพัฒนาการทางความรู้ความสามารถ สุขภาพ ในการเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับตนเองเพิ่มขึ้นตามลำดับ และต่อเนื่อง จนเป็นที่ประจักษ์ต่อไป